Dosarul nr. 2a-3729/23
(2-22174000-02-2a-02102023)
Prima instanță: Judecătoria Criuleni (sediul Central), judecător Veaceslav Suciu

D E C I Z I E

12 martie 2024 mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ
al Curţii de Apel Chișinău

În componenţa:
Preşedintele completului, judecător Nelea Budăi
Judecătorii: Marina Anton și Ina Dutca
Grefier: Alen Grigoriev

examinând, în ședință publică, cererea de apel declarată de Cotorobai Igor împotriva hotărârii Judecătoriei Criuleni (sediul Central) din 11 iulie 2023, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Cotorobai Igor către Cotorobai Olesea, persoană interesată – DASPF ***** privind schimbarea domiciliului copilului minor,

a c o n s t a t a t :

Cotorobai Igor a depus cerere de chemare în judecată către Cotorobai Olesea, persoana interesată – DASPF ***** privind schimbarea domiciliului copilului minor.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat, că la ***** la OSC ********** a fost înregistrată căsătoria încheiată între dînsul şi Cotorobai Olesea.

Cotorobai Igor notează, că pe parcursul vieţii conjugale la 11.05.2011 s-a născut fiica, *****, iar ulterior la *****, fiul *****.

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău sediul *****din 29.05.2017 căsătoria lor a fost desfăcută și încasată pensia lunară de întreţinere a copiilor minori în mărime de 900 lei, pentru fiecare. Ulterior, prin hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Centru din 24.02.2020 în cauza nr.2-2031/19, domiciliul copiilor: ***** şi ***** a fost stabilit cu pârâta Cotorobai Olesea.

Din cauza impedimentelor create de pârâta Cotorobai Olesea de a se vedea cu copiii, Direcţia Asistenţă Socială şi Protecţie a Familiei din cadrul Consiliului raional Criuleni i-a stabilit un grafic de întrevedere cu copiii lor comuni. Faptul creării de către Cotorobai Olesea a impedimentelor fiului ***** de a se vedea cu el este confirmat şi prin răspunsul nr. 6-06-09 din 31.01.2022 emis de Direcţia Asistenţă Socială şi Protecţie a Familiei din cadrul Consiliului raional ***** şi Raportul de asistenţă psihologică nr. 806 din 13.06.2022 emis de aceiași Direcţie.

Cotorobai Igor notează, că la orice întâlnire a lui cu copiii, fiul ***** i se plânge, că este certat de fiecare dată cînd acceptă daruri şi se întîlneşte cu el, este supus abuzurilor fizice şi verbale din partea pârâtei şi a mamei ultimei. Din declaraţiile lui *****, pârâta Cotorobai Olesea î*****

Cotorobai Igor consideră, că întru verificarea acestor circumstanţe, a fost nevoit să apeleze la un expert judiciar psiholog. Potrivit Raportului de expertiză judiciară nr.77 din 22.08.2022, emis de expertul judiciar *****, fiul ***** a comuncat că „î*****

Cotorobai Igor notează, că în scopul neadmiterii în continuare a actelor de *****în privinţa fiului *****, ultimul la 05.06.2022 s-a strămutat cu traiul la domiciliul lui în sat. **********, unde locuieşte în prezent şi urmează curs de reabilitare. Despre aceasta la 05.08.2022 a sesizat Inspectoratul de poliţie *****, motiv din care ultima la 23.08.2022 a început o urmărire penală conform elementelor infracţiunii prevăzut de art. 201/1 alin. (1) lit. b) Cod penal. Din cauză, că fiul nu doreşte să se întoarcă la pârâtă, acesta preferă să domicilieze la el în sat. *****, simţindu-se într-o mai bună siguranţă, manifestă un ataşament şi o încredere mai mare faţă de el, decât faţă de pârâtă.

Reclamantul consemnează, că în această locuinţă din sat. *****, care-i aparţine în proprietate în baza contractului de donaţie nr. *****din *****, fiul dispune de propria sa odaie, cu toate comoditățile necesare corespunzătoare vârstei sale, iar la pârâtă, fiul ***** din cauza fricii pe care o are faţă de aceasta, nu doreşte să convieţuiască. În prezent, fiul zilnic frecventează în continuare Gimnaziul sat. *****r-nul *****, deplasarea căreia este asigurată zilnic de către dânsul. De asemenea în anul curent fiul mai face antrenamente de *****la Clubul *****de ********** din com. *****, studiază acordeonul la Şcoala de muzică „*****” din *****, iar cheltuielile de instruire şi de deplasare a fiului la aceste ore extra-şcolare la fel sunt suportate de el. Anterior, fiul ***** nu a putut să-şi realizeze dorinţa de a frecventa astfel de cercuri de instruire extra-şcolare ca urmare a împotrivirii pârâtei.

Ca urmare a faptului că fiul ***** nu doreşte să convieţuiască cu pârâta, în vara anului 2022 ultima a înaintat o plângere împotriva lui acuzându-l, nefondat de încălcarea graficului de întrevedere cu fiul. Potrivit hotărârii contravenţionale nr. 4-124/22 din 19.10.2022 a Judecătoriei Criuleni nu s-a confirmat faptul nerespectării de către dînsul a graficului de întrevedere cu fiul, dar dimpotrivă s-a stabilit că la restituirea fiului pârâtei, fiul ***** nu dorea să coboare din maşină şi să se întoarcă la pârâtă, motiv din care ultima a iniţiat o ceartă, încălcând astfel recomandările organului de asistență socială de a nu isca ceartă în prezența fiului. Totodată potrivit acestei hotărâri de judecată s-a constatat, că strămutarea fiului cu traiul la el, constituie de fapt acţiuni de protecţie a fiului de acţiuni de *****a pârâtei faţă de el.

Reclamantul consideră, că Avizul privind rezultatele evaluării psihologice din 07.07.2022 emis de Centrul comunitar de sănătate mintală Botanica confirmă, că fiul *****se simte mai bine cu el şi preferă să petreacă timpul cu dînsul decât cu pârâta, iar în prezenţa lui fiul este mai relaxat şi mai dispus să comunice. Tot potrivit acestui Aviz, se confirmă, că pârâta permanent creează impedimente fiului *****de a se întrevedea cu el, iar din cauza acestor întrevederi a fost maltratat de fiecare dată, iar în prezenţa pârâtei, fiul dezvoltă comportamente agresive cu tendinţe riscante expuse ca reacţie de apărare a sa la presiunile psihologice ale pârâtei.

Având în vedere cele menţionate din care rezultă, că fiul ***** locuind cu pârâta prezintă semne ale abuzului emoţional, este victimă a violenţei în familie, pricinuită de pârâtă, i se încalcă şi dreptul la întrevedere, prevăzut de art.52 alin. (1) Codul familiei. Consideră, că persoana de încredere şi referinţă pentru fiu este el ca tatăl acestuia, este important ca în continuare să fie stabilit locul de trai al fiului cu dânsul, care în final va asigura în scopul diminuării impactului consecinţelor psihologice negative ale abuzurilor pricinuite de pârâtă în privinţa lui. Având în vedere, că fiul se simte şi se dezvoltă mai bine cu el, prezintă o mai mare siguranţă în compania lui, este evident, că în scopul protecţiei intereselor superioare ale fiului minor este necesară schimbarea locului de trai al fiului la domiciliul lui.

Reclamantul subliniază, că modificarea domiciliului fiului la locul lui de trai, va asigura protecţia acestuia de actele de *****menţionate *supra*, precum şi reabilitarea lui de aceste acte de violenţă. Totodată schimbarea domiciliului fiului la locul lui de trai va asigura în continuare o dezvoltare mai multiaspectuală şi o educaţie mai bună acestuia, ceea ce o face în prezent. Modificarea domiciliului fiului la locul lui de trai este doar în interesele fiului.

Cotorobai Igor menționează, că originea noţiunii de interes superior al copilului provine din realizarea faptului, că acesta este un individ care are nevoi şi drepturi distincte de cele ale părinţilor. Prin urmare interesul copiilor ar putea fi diferit de cel al părinţilor. Este normal ca interesul copilului să prevaleze în faţa altor interese atunci când se iau măsuri cu privire la copil. Recomandarea nr.874 (1979) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei precizează, copiii nu trebuie să mai fie consideraţi proprietatea părinţilor ci trebuie să fie recunoscuţi ca indivizi având propriile drepturi şi nevoi. Dreptul la relaţii personale, recunoscut atât părintelui cât şi copilului, se consacră, ca drept fundamental, statul fiind obligat să ia măsuri pozitive pentru realizarea efectivă a acestuia. Relaţiile personale trebuie să se realizeze neîngrădit, restrângerea acestora fiind necesară numai în condiţii deosebite pentru protejarea copilului. Ambii părinţi trebuie să joace un rol activ în viaţa copiilor - să comunice, să se joace, să se implice în activităţi comune, să stabilească şi să explice reguli, să-i ajute să se pregătească de lecţii, să vorbească în

termeni pozitivi despre mamă, respectiv despre tată, implicarea ambilor părinţi având beneficii incontestabile pentru dezvoltarea psihosocială a copilului. Este cunoscut faptul, că familiile monoparentale se numără printre grupurile sociale cele mai vulnerabile. Un copil crescut şi educat cu dragoste şi responsabilitate de ambii părinţi, chiar şi atunci când aceştia nu locuiesc împreună, are şanse mult mai mari de integrare şi reuşită socială.

Reclamantul solicită pronunţarea unei hotărâri de admitere integral a cererii de chemare în judecată şi modificarea domiciliul fiului minor *****, a.n. *****, cod personal *****de la locul de trai a lui Cotorobai Olesea la locul lui de trai; încasarea din contul pârâtei Cotorobai Olesea, locuitoare a sat. *****r-nul ***** în beneficiul lui a cheltuielilor de asistenţă juridică şi taxa de stat suportată în prezenta cauză (f.d. 5-6).

Prin hotărârea Judecătoriei Criuleni (sediul Central) din 11 iulie 2023, cererea de chemare în judecată înaintată de Cotorobai Igor către Cotorobai Olesea, persoană interesată – DASPF ***** privind schimbarea domiciliului copilului minor – *****, a.n. *****, de la domiciliul mamei sale – Cotorobai Olesea, la domiciliul tatălui său – Cotorobai Igor, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Nefiind de acord în parte cu hotărârea Judecătoriei Criuleni (sediul Central) din 11 iulie 2023, la 14 iulie 2023, Cotorobai Igor a contestat-o cu apel, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea apelului, Cotorobai Igor a reiterat argumentele expuse în cererea de chemare în judecată. Totodată, suplimentar a menționat că în şedinţa de judecată aceste argumente au fost menţinute şi nu au fost combătute de pârât. Dimpotrivă, probele suplimentare cercetate în şedinţa de judecată şi anume, fiul *****, audiat în prezenţa pedagogului în şedinţa de judecată, a declarat liber că nu doreşte să locuiască la pârâta Cotorobai Olesea, se simte mai bine la apelant, doreşte să locuiască numai la el, motivând că mama sa î***** ***** a confirmat că apelantul mai mult timp se ocupă cu el, permant îl duce la şcoală, plus la aceasta i-a realizat dorinţa de a frecventa ore de muzică la acordeon, de a face sport în arte marţiale, unde dînsul se simte bine şi are înregistrate succese, confirmate chiar prin copiile diplomelor anexate la dosar. Iar, aceste lucruri nu i-au fost oferite de mama sa cînd locuia cu ea

La fel, apelantul a indicat că a fost audiată şi martorul ***** din partea pârâtei, care a declarat instanţei de judecată că de când minorul ***** locuieşte cu el, acesta a devenit mai bun. Iar, cînd fiul *****locuia cu pârîta, ultimul era mai obraznic, căci nu o asculta pe mama sa, se exprima cu cuvinte insultătoare în adresa pârâtei. La 03.06.2022, când la adus pe *****acasă la pârâta Cotorobai Olesea, pentru a-1 transmite acesteia, Mihai, nu dorea să se întoarcă la mama sa şi de atunci el mereu refuză să se vadă cu Cotorobai Olesea şi chiar fuge de la ea.

Apelantul a indicat că a fost audiat și martorul *****din partea pârâtei, ambii fiind în relaţii apropiate, care a declarat instanţei de judecată, că după ce fiul s-a strămutat cu traiul la el, nu s-a înrăutăţit procesul de instruire a fiului, acesta vine pregătit cu temele la şcoală, are succese la învăţătură, vine îngrijit. Ea a mai declarat că de procesul de instruire a copilului mai mult se interesează apelantul. La modulele şcolare fiul său nu scria nimic despre mama sa, iar despre apelant scria doar lucruri frumoase, ceea ce a concluzionat că fiul se simte mai bine cu el.

Conform declaraţiilor martorului *****, care este fiica lor comună, aceasta la fel a confirmat în şedinţa de judecată din 26.05.2023, că fiul *****nu doreşte să locuiască cu pârâta, dar preferă să locuiască cu apelantul. Este supărat pe pârâtă, din motiv că aceasta l-a bătut.

Potrivit Avizelor consultative anexate de autoritatea tutelară Direcţia asistență socială şi protecţie a familiei din cadrul Consiliului raional ***** aceasta susţine că este oportună schimbarea domiciliului fiului său ***** de la locul de trai al pârâtei la locul său de trai.

În şedinţa de judecată, pârâta Cotorobai Olesea la fel a confirmat că fiul lor *****nu o ascultă, este rece cu ea şi nu poate găsi limbă comună cu el. Recunoaşte că fiul său *****doreşte să convieţuiască cu apelantul şi nu cu ea.

Potrivit Raportului de expertiză judiciară nr. 77 din 22.08.2022, emis de expertul judiciar *****

Potrivit acestui Raport de expertiză judiciară, ca urmare a acestor acte de *****comise de pârâtă, fiul ***** m*****

La prezenta cauză au fost anexate suficiente probe care dovedesc faptul abuzul de drepturile părinteşti ale pârâtei Corobai Olesea, manifestate *****. Este vorba de copiile ordonanţei de pornire a urmăririi penale în privinţa Olesei Cotorobai pe pretinsele acţiuni de *****fizică faţă de fiu, ordonaţei de recunoaştere în calitate de parte vătămată. Însă, instanţa de judecată nu a ţinut cont de aceste circumstanţe la pronunţarea hotărârii, pronunţând o soluţie de menţinere a domiciliului fiului *****la locul de trai al pârâtei, adică în aceeași zonă de risc, unde fiul deja manifestă frică, de a locui cu pârâta.

De asemenea, instanţa de judecată la soluţionarea cererii, a ignorat şi concluziile următoarelor rapoarte de expertiză judiciară: Raportul de expertiză judiciară nr. 77 din 22.08.2022, emis de expertul judiciar *****, Raportul de asistenţă psihologică nr. 806 din 13.06.2022 efectuat în privinţa copilului *****, Avizului privind rezultatele evaluării psihologice a minorului ***** din 07.07.2022 emis de Centrul Comunitar de Sănătate Mintală Botanica, unde la fel se denotă că în urma evaluării subiectului şi administrării testelor psihologice, s-au obţinut rezultate ce indică un fon emoţional scăzut, asociat cu afectarea imaginii de sine, indicând la episoadele traumatice din trecutul recent al persoanei (f.d. 52).

La pronunţarea hotărârii, instanţa de judecată eronat a dat apreciere probelor cercetate în şedinţa de judecată, pronunţând-o ilegal, doar în scop de a ameliora relaţia pârâtei cu fiul *****şi nu a ţinut cont de interesele superioare ale acestuia, dorinţa acestuia de a alege cu care din părinţi să locuiască, ignorând astfel prevederile art. 9 din Convenţia internaţională cu privire la drepturile copilului din 20.11.1989, conform căruia statele vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinţii săi împotriva voinţei lor, cu excepţia situaţiei în care autorităţile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare şi situaţiei în comunitate cu legile şi procedurile aplicabile, că această separare este necesară, în cazuri particulare, de exemplu, atunci cînd părinţii maltratează sau neglijează copiii sau cînd părinţii trăiesc separat şi cînd urmează să se ia o hotărîre cu privire la locul de reşedinţă al copilului.

De asemenea instanţa de judecată a pronunţat această hotărâre şi contrar prevederilor următoarelor acte normative.

Conform art. 58 alin. (1) din Codul familiei părinţii au drepturi şi obligaţii egale faţă de copii, indiferent de faptul dacă copiii sînt născuţi în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinţii sau separat.

Art. 62 alin. (l)-(4) din Codul familiei drepturile părinţilor nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinţii nu pot prejudicia sănătatea fizică şi psihică a copilului. Metodele de educaţie a copilului, alese de părinţi, vor exclude comportamentul abuziv, insultele şi maltratările de orice fel, discriminarea, *****psihică şi fizică, aplicarea pedepselor corporale, antrenarea în acţiuni criminale, iniţierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea substanţelor stupefiante şi psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerşitul şi alte acte ilicite. Toate problemele privind educaţia şi instruirea copilului se soluţionează de către părinţi de comun acord, ţinîndu-se cont de interesele şi de părerea copilului. Părinţii poartă răspundere, în modul stabilit, pentru exercitarea drepturilor părinteşti în detrimentul intereselor copilului.

Potrivit art. 63 alin. (1) din Codul familiei în cazul cînd părinţii locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vîrsta de 14 ani se determină prin acordul părinţilor.

Originea noţiunii de interes superior al copilului provine din realizarea faptului că acesta este un individ care are nevoi şi drepturi distincte de cele ale părinţilor. Prin urmare interesul copiilor ar putea fi diferit de cel al părinţilor. Este normal ca interesul copilului să prevaleze în faţa altor interese atunci când se iau măsuri cu privire la copil. Recomandarea 874 (1979) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei precizează ca un prim principiu următoarele: copiii nu trebuie să mai fie consideraţi proprietatea părinţilor ci trebuie să fie recunoscuţi ca indivizi având propriile drepturi şi nevoi. Dreptul la relaţii personale, recunoscut atât părintelui cât şi copilului, se consacră ca drept fundamental, statul fiind obligat să

ia măsuri pozitive pentru realizarea efectivă a acestuia. Relaţiile personale trebuie să se realizeze neîngrădit, restrângerea acestora fiind necesară numai în condiţii deosebite pentru protejarea copilului. Ambii părinţi trebuie să joace un rol activ în viaţa copiilor - să comunice, să se joace, să se implice în activităţi comune, să stabilească şi să explice reguli, să-i ajute să se pregătească de lecţii, să vorbească în termeni pozitivi despre mamă, respectiv despre tată, implicarea ambilor părinţi având beneficii incontestabile pentru dezvoltarea psihosocială a copilului. Este cunoscut faptul că familiile monoparentale se numără printre grupurile sociale cele mai vulnerabile. Un copil crescut şi educat cu dragoste şi responsabilitate de ambii părinţi, chiar şi atunci când aceştia nu locuiesc împreună, are şanse mult mai mari de integrare şi reuşită socială.

Conform art. 63 alin. (2) din Codul familiei dacă lipseşte acordul părinţilor cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabileşte de către instanţa de judecată, ţinând cont de interesele şi opinia copilului, în conformitate cu vârsta şi gradul său de maturitate. În acest caz, instanţa judecătorească va lua în considerare ataşamentul copilului faţă de fiecare dintre părinţi, faţă de fraţi şi surori, vîrsta copilului, calităţile morale ale părinţilor, relaţiile existente între fiecare părinte şi copil, posibilităţile părinţilor de a crea condiţii adecvate pentru educaţia şi dezvoltarea copilului (îndeletnicirile şi regimul de lucru, condiţiile de trai etc.)

De asemenea, instanţa de judecată la pronunţarea hotărârii nu a ţinut cont de existenţa deciziei irevocabile nr. 4r-3462/21 din 14.03.2022 a Curţii de Apel Chişinău şi hotărârii Judecătoriei Criuleni din 12.11.2021 prin care s-a stabilit vinovăţia pârâtei Cotorobai Olesea în comiterea contravenţiei prevăzute de art. 64 alin. (2) Cod contravenţional în faptul împiedicării neîntemeiate de a se întrevedea cu fiul Mihai. Iar, comiterea de către pârât a contravenţiei respective, constituie încă un temei în plus de schimbare a domiciliului fiului de la pârâtă la apelant în baza art. 64 alin. (3) din Codul familiei, care prevede că în cazul nerespectării hotărîrii instanţei judecătoreşti, la cererea părintelui care locuieşte separat de copil, instanţa judecătorească, ţinînd cont de interesele şi opinia copilului, în funcţie de vîrsta şi gradul său de maturitate, poate decide transmiterea copilului către acesta.

Cu regret, instanţa de fond nu a dat apreciere obiectivă probelor enunţate, făcând o deducţie absolut nejustificată, nu a aplicat legea sus menţionată ce urma să fie aplicată, ceea ce a generat pronunţarea unei hotărâri ilegale şi neîntemeiate.

În final existenţa acestei hotărâri, afectează grav drepturile şi interesele fiului minor, în primul rând de a locui cu apelantul, ceea ce dânsul cel mai mult şi-l doreşte, este impus fiul să locuiască cu pârâta, ceea ce el nu doreşte, este impus să aibă întrevederi cu tatăl doar în limita graficului de întrevedere stabilit, iar aceasta

afectează grav şi procesul de instruire şi educaţional al fiului, nemaivorbind de buna dezvoltare psihologică a lui.

La 02 octombrie 2023, conform Fișei de repartizare a dosarului, cauza a fost distribuită pentru examinare în ordine de apel judecătorului raportor - Budăi Nelea (f.d. 184).

La 11 martie 2024, intimata Cotorobai Olesea asupra cererii de apel, a depus referință, solicitând respingerea cererii de apel și menținerea hotărârii instanței de fond.

În ședința instanței de apel, apelantul Cotorobai Igor și avocatul Alexei Brînză în interesele lui Cotorobai Igor, au solicitat admiterea cererii de apel, în sensul formulat.

În ședința instanței de apel, intimata Cotorobai Olesea și avocatul Bosîi Ion în interesele Olesei Cotorobai, au solicitat respingerea cererii de apel și menținerea hotărârii instanței de fond.

În ședința instanței de apel, reprezentantul DASPF *****, fiind înștiințat legal, nu s-a prezentat. Totodată, Colegiul civil a dispus respingerea cererii de amânare, nefiind la prima ședință de judecată.

În conformitate cu prevederile art. 379 alin. (2) al Codului de procedură civilă, neprezentarea în şedinţa de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanţilor acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citaţi legal despre locul, data şi ora şedinţei, nu împiedică judecarea apelului. Astfel, Colegiul civil consideră necesar de a examina apelul în lipsa părților neprezente, procedura de citare fiind legal îndeplinită.

Audiind explicațiile părților prezente la proces, examinând materialele cauzei, argumentele expuse de apelant în cererea de apel, în coroborare cu starea de fapt constatată şi legislaţia pertinentă aplicabilă, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău consideră apelul pasibil respingerii, cu menţinerea hotărârii instanţei de fond, reieşind din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 362 alin. (1) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Cotorobai Igor a depus apelul la 14 iulie 2023, împotriva hotărârii Judecătoriei Criuleni (sediul Central) din 11 iulie 2023, astfel Colegiul civil atestă apelul declarat în termen.

În conformitate cu prevederile art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în

hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din conţinutul celor relatate, Colegiul civil reţine că sarcina instanţei de apel derivă din dispoziţiile art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, în condiţiile în care instanţa de fond a soluţionat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acţiunii în raport cu concluziile reţinute de către aceasta.

În conformitate cu art. 385 lit. a) din Codul de procedură civilă, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să menţină hotărârea primei instanţe.

Conform prevederilor art. 118 alin. (1), (3) al Codului de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

Articolul 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă statuează că instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluționării pricinii şi admisibilitatea acţiunii.

În corespundere cu prevederile art. 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanţă judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertăţile şi interesele legitime.

Din materialele cauzei, s-a stabilit că părțile în litigiu Cotorobai Igor și Cotorobai Olesea au doi copii minori comuni: ***** și ***** (f.d. 8).

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 24.02.2020, s-a stabilit locul de trai al copiilor minori, ***** și *****, la domiciliul mamei – Cotorobai Olesea (f.d. 9, 126).

Din conținutul confirmării eliberată de IP Gimnaziu *****se atestă, că Cotorobai Igor, părintele elevului cl. ***** *****, asigură prezența elevului la școală, duce evidența de reușită a acestuia și starea lui de bine în cadrul

colectivului (f.d. 11), iar potrivit adeverinței nr. 87 din 17.11.2022 eliberată de Școala de Arte ***** se adevereşte, că ***** studiază ***** specialitatea – *****(f.d. 12).

Totodată conform confirmării nr. 027 din 24.10.2022 emisă de ***** de ********** se dovedește, că ***** este membru al clubului *****din luna septembrie 2022 și frecventează antrenamentele de *****, cheltuielile necesare fiind suportate de către Cotorobai Igor (f.d. 60).

De asemenea, la materialele cauzei au fost prezentat un șir de diplome eliberate pe numele minorului ***** pentru succesele obținute la activitățile extrașcolare (f.d. 109, 120-122, 159-160).

Informația parvenită de la Primăria sat. *****, ***** nr. 02/1-38-376 din 13.10.2022 confirmă domicilierea copilului minor, ***** la tatăl său, Cotorobai Igor în sat. *****, str. ***** din spusele ultimului de pe data de 03.06.2022 (f.d. 48), iar potrivit referinței nr. C-14/23 din 24.01.2023 eliberată de IP Ciocana, Cotorobai Igor la locul de trai se caracterizează pozitiv, plîngeri în adresa ultimului din partea rudelor sau a vecinilor nu au parvenit, dar au fost petiții din partea fostei soții cu referire la cazul desfacerii căsătoriei și stabilirii domiciliului copiilor(f.d. 98).

Conform art. 63 alin. (3) Codul familiei, la determinarea domiciliului copilului minor, instanţa judecătorească va cere şi avizul autorităţii tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinţi.

Potrivit Avizului cu privire la schimbarea locului de domiciliu a minorului ***** întocmit de Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei *****, autoritatea tutelară a concluzionat, că ținând cont de interesul superior al copilului minor este oportună stabilirea domiciliului copilului minor: *****, împreună cu tatăl *****- Cotorobai Igor locuitor al sat. *****, str. ***** ***** (f.d. 92, 113, 124).

Potrivit Anchetei sociale din 14.11.2022, Comisia de examinare a condițiilor locative și sociale a cercetat condițiile de trai a familiei lui Cotorobai Igor, fiind constatat faptul, că în urma vizitei la domiciliul reclamantului, s-a constatat, că ultimul locuiește împreună cu ********** (f.d.55).

Conform Raportul de expertiză extrajudiciară nr. 77 din 22.08.2022, efectuat de expertul *****, potrivit căruia minorul ***** manifestă atașament semnificativ mai sporit față de tatăl său Cotorobai Igor, fața de mama sa manifestând atașament extrem de slab.

Minorul ***** față de: - Tatăl său – Cotorobai Igor a dezvoltat atașament sigur/securizant, acesta fiind cel mai optim tip de atașament, cu astfel tip de atașament, copilul este sigur, că părintele îi va răspunde la toate nevoile, că se va putea baza pe părinte, că părintele îl va încuraja să exploateze lumea în mod independent și că la părinte își va putea găsi sprijinul afectiv, copilul având

convingerea că indiferent de situație, părintele față de care a dezvoltat atașament sigur, îl va susține și îl va înțelege; - Mama sa – Cotorobai Olesea a dezvoltat atașament dezorganizat, factorii declanșatori ai acestui tip de atașament, fiind existența în familie a unor evenimente traumatizante pentru el (*****domestică pe care a invocat-o: *****, dar și la adresa sa), mama f***** (f.d. 14-37).

Totodată, potrivit Raportului de asistență psihologică nr. 806 din 13.06.2022 efectuat în privința copilului minor *****, se atestă, că s***** (f.d.44).

Din conținutul avizului privind rezultatele evaluării psihologice a minorului ***** din 07.07.2022 emis de ***** denotă, că în urma evaluării subiectului și administrării testelor psihologice, s-au obținut rezultate ce indică un f***** (f.d. 52).

Astfel, Cotorobai Igor a depus cerere de chemare în judecată către Cotorobai Olesea, persoana interesată – DASPF ***** privind schimbarea domiciliului copilului minor.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prin hotărârea Judecătoriei Criuleni (sediul Central) din 11 iulie 2023, a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată înaintată de Cotorobai Igor către Cotorobai Olesea, persoană interesată – DASPF ***** privind schimbarea domiciliului copilului minor – *****, a.n. *****, de la domiciliul mamei sale – Cotorobai Olesea, la domiciliul tatălui său – Cotorobai Igor.

Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Criuleni (sediul Central) din 11 iulie 2023, Cotorobai Igor a contestat-o cu apel, invocând argumentele menționate *supra*.

Astfel, Colegiul civil constată că prima instanţă a determinat corect raportul juridic dedus judecăţii, circumstanţele importante pentru soluţionarea pricinii au fost stabilite şi elucidate pe deplin, probelor prezentate le-a dat o apreciere completă, obiectivă şi sub toate aspectele, iar hotărârea este legală şi întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor şi intereselor legale a participanţilor la proces.

În corespundere cu art. 3 alin. (1) din Convenţia internaţională cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989, în vigoare pentru Republica Moldova la 25 februarie 1993, în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituţii publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorităţi administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

Conform art. 18 alin. (1) din Legea privind drepturile copilului, ambii părinţi, în egală măsură poartă răspunderea principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală şi socială a copilului, ţinând cont în primul rând de interesele acestuia.

Conform art. 51 al Codului familiei, prevede dreptul copilului la abitaţie şi educaţie în familie. Se consideră copil persoana care nu a atins vîrsta de 18 ani

(majoratul). Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-şi cunoască părinţii, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepţia cazurilor cînd aceasta contravine intereselor copilului. Copilul are dreptul la educaţie din partea părinţilor, la dezvoltarea capacităţilor intelectuale, la libertatea gîndirii şi conştiinţei, la apărarea demnităţii şi onoarei.

La fel, conform art. 52 alin. (1) din Codul familiei, copilul are dreptul să comunice cu ambii părinţi, cu buneii, fraţii, surorile şi cu celelalte rude. Desfacerea căsătoriei părinţilor, nulitatea ei sau traiul separat al acestora nu afectează drepturile copilului. În cazul cînd părinţii au domiciliul separat, copilul are dreptul să comunice cu fiecare dintre ei.

Totodată, art. 58 alin. (1) din Codul familiei prevede, că părinţii au drepturi şi obligaţii egale faţă de copii, indiferent de faptul dacă copiii sînt născuţi în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinţii sau separat

În corespundere cu prevederile art. 63 din Codul familiei, (1) În cazul cînd părinţii locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vîrsta de 14 ani se determină prin acordul părinţilor. (1^1) În cazul în care părinții locuiesc separat, copilul care a atins vârsta de 14 ani alege cu care dintre părinți vrea să locuiască. Dacă acesta refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul copilului se stabilește prin acordul părinților. (2) Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. În acest caz, instanţa judecătorească va lua în considerare ataşamentul copilului faţă de fiecare dintre părinţi, faţă de fraţi şi surori, vîrsta copilului, calităţile morale ale părinţilor, relaţiile existente între fiecare părinte şi copil, posibilităţile părinţilor de a crea condiţii adecvate pentru educaţia şi dezvoltarea copilului (îndeletnicirile şi regimul de lucru, condiţiile de trai etc.) (3) La determinarea domiciliului copilului minor, instanţa judecătorească va cere şi avizul autorităţii tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinţi, în care va conține, după caz, și informația disponibilă privind actele de *****în această familie și persoana agresorului familial. (4) În cazul în care lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, până la stabilirea acestuia de către instanța de judecată, domiciliul copilului este considerat domiciliul părintelui cu care acesta locuiește permanent. (5) În cazul indicat la alin. (4), părintele care locuiește separat de copil are dreptul să petreacă timpul cu copilul la domiciliul său, dacă aceasta nu contravine interesului superior al copilului, luându-se în considerație vârsta copilului, proximitatea domiciliului părintelui care locuiește separat, frecventarea studiilor/participarea la activități extrașcolare, conform unui program stabilit de autoritatea tutelară teritorială.

Conform art. 64 alin. (3) al Codului familiei, în cazul nerespectării hotărîrii instanţei judecătoreşti, la cererea părintelui care locuieşte separat de copil, instanţa judecătorească, ţinînd cont de interesele şi opinia copilului, în funcţie de vîrsta şi gradul său de maturitate, poate decide transmiterea copilului către acesta.

Prin urmare, în contextul situației de fapt constatată și a normelor de drept citate *supra*, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău consideră întemeiate raționamentele primei instanțe cu privire la faptul că Cotorobai Igor nu a adus nici o probă că Cotorobai Olesea nu a respectat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 24.02.2020.

Or, după cum s-a indicat faptul că copilul minor ***** a cărui domiciliu a fost stabilit cu mama Cotorobai Olesea, de fapt domiciliază la moment cu apelantul Cotorobai Igor, nu se datorează culpei pîrîtei/intimate Cotorobai Olesea, întrucât potrivit declarației ultimei și a martorului *****, în urma întrevederilor stabilite conform graficului reclamantul Cotorobai Igor nu a reîntors copilul mamei Cotorobai Olesea.

Astfel, corect au fost respinse argumentele reclamantului/apelant Cotorobai Igor, precum că, copilul minor, ***** a fost *****de către mama sa, Cotorobai Olesea, or aceste argumente nu pot fundamenta o soluție de transmitere a copilului la domiciliul acestuia, ori legea identifică doar situația de nerespectare a hotărîrii judecătorești ca temei pentru schimbarea domiciliului copilului minor, stabilit printr-o hotărîre judecătorească definitivă și irevocabilă.

Așadar, ținînd cont de interesul superior al copilului, existența unei hotărîri a instanței de judecată prin care a fost stabilit domiciliul cu mama Cotorobai Olesea, lipsa de probe, că intimata nu a respectat dispozițiile hotărîrii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 24.02.2020, instanța corect a stabilit că nu sunt întrunite prevederile art. 64 alin. (3) din Codul familiei, astfel încît să fie necesară transmiterea cu schimbarea domiciliului copilului la reclamantul Cotorobai Igor.

Prin urmare, instanța de apel remarcă că Cotorobai Igor nu a confirmat prin probe veridice şi incontestabile, că ar exista temeiuri sau circumstanțe ce ar condiționa ca domiciliul copilului minor să fie schimbat cu dânsul, dimpotrivă reieșind din materialele cauzei este oportună rămânerea stabilirii domiciliului cu mama Cotorobai Olesea. Or, copilul minor trebuie să aibă o relație normală/armonioasă cu ambii părinți, ceea ce presupune depășirea momentului de distanțare de mamă, în caz contrar refacerea unei relații normale a minorului cu mama, care poate deveni cu timpul imposibilă, în nici un caz nu poate corespunde interesului superior al copilului.

Mai mult, corect a fost reținut că deși locul de trai a copiilor este determinat la domiciliul lui Cotorobai Olesea, Cotorobai Igor nu este lipsit de dreptul său de părinte de a se vedea și a comunica cu copilul minor *****, or, normele de drept naționale și internaționale stabilesc, că răspunderea pentru creșterea copilului și

asigurarea dezvoltării sale le revine ambilor părinți, care indiferent de situațiile de conflict apărute între ei, trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului. Deoarece, oricărui copil îi este recunoscut dreptul la un nivel de viață suficient pentru dezvoltarea sa fizică, mintală, spirituală, morală și socială, iar părinților care au în grijă un copil le revine în primul rînd responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare dezvoltării copilului.

Or, copilul are dreptul de a menţine relaţii personale şi contacte directe cu părinţii, rudele, precum şi cu alte persoane faţă de care copilul a dezvoltat legături de ataşament. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudenţa sa, a accentuat că, dreptul părintelui şi al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al vieţii de familie şi este protejat de art. 8 din Convenţie (a se vedea Monory împotriva României şi Ungariei, nr. 71099/01, pct. 70, 5 aprilie 2005, Iosub Caras împotriva României, nr. 7198/04, pct. 28-29, 27 iulie 2006).

Astfel, Colegiul civil ține să reitereze că părintele la care nu s-a stabilit domiciliul copilului păstrează dreptul de a avea legături personale cu acesta, precum și de a veghea și participa la creșterea, educarea și dezvoltarea lui. În acest sens, părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor când comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul interesului copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică.

De asemenea, instanța de apel nu va reține drept juste alegațiile apelantului cu privire la faptul că instanța de fond nu a dat apreciere și nu a luat în considerare afirmațiile sale.

Cu referire la cheltuielile de judecată, Colegiul civil constată că concluzia instanței de fond și la acest capitol este una corectă.

Astfel, Colegiul civil conchide că hotărârea instanței de fond este clară și precisă, se referă la probele administrate în cauză și este în concordanță cu acestea, răspunde în fapt și în drept la toate aspectele incidente în cauză, precum și conduce în mod logic și convingător la soluția din dispozitiv.

În această ordine de idei, în viziunea Colegiului, toate argumentele și afirmațiile invocate de către apelant, citate *supra*, sunt vădit lipsite de suport juridic, sub toate aspectele au fost examinate de prima instanță, iar instanța de apel le apreciază ca fiind inconsistente și fără raționament valabil circumstanțelor speţei.

Prin urmare, din considerentele menţionate şi având în vedere că hotărârea primei instanţe este legală și întemeiată, iar argumentele apelantului sunt declarative, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de

Apel Chişinău ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat şi de a menţine încheierea contestată și hotărârea primei instanţe.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit*****, art. 389-390, 394 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ,

d e c i d e :

Respinge apelul declarat de Cotorobai Igor.

Menține fără modificări hotărârea Judecătoriei Criuleni (sediul Central) din 11 iulie 2023, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Cotorobai Igor către Cotorobai Olesea, persoană interesată – DASPF ***** privind schimbarea domiciliului copilului minor.

Decizia este definitivă, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la data comunicării deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele ședinței,
Judecătorul: Nelea Budăi

Judecătorii: Marina Anton

Ina Dutca